

Postoje k mezinárodní migraci a individuální vztahy s migranty nejsou vždy shodné

Dita Čermáková, Yana Leontiyeva
Praha, 1. – 3. 2. 2017

Postoje k migrantům versus migraci jako fenoménu

- Brewer a Miller (1984): „*We should not see migrants as a group and our attitudes should be personalized*“.

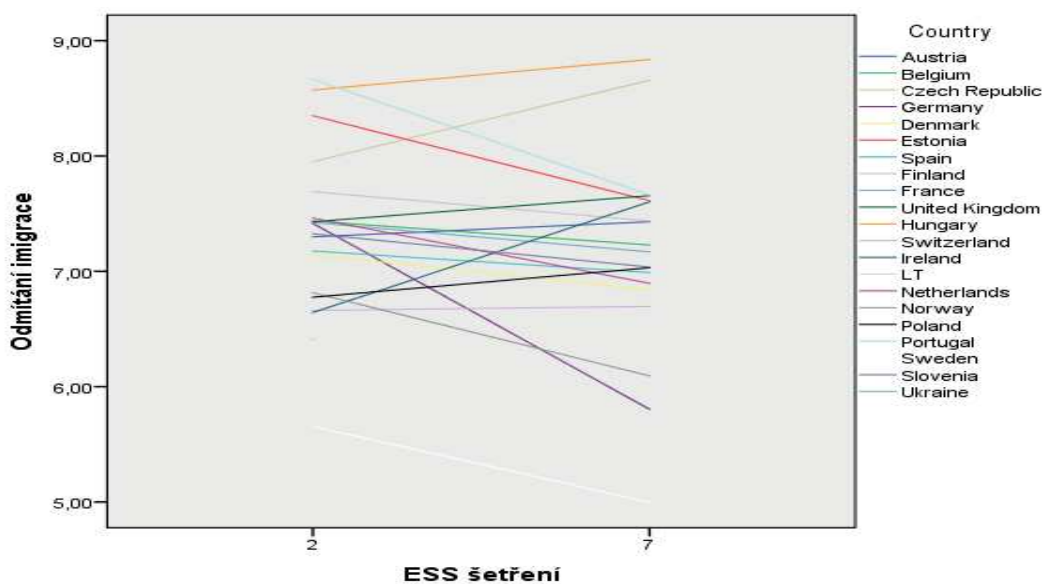
Dvě dimenze:

- „**Migrace jako fenomén**“ - dopady migrace na společnost. Anonymní migranti, jako součást skupiny, která ovlivňuje společnost.
- „**Vztahy mezi migranty**“ individuální vztahy - kontakty, přátelství, ekonomická spolupráce, sousedství, smíšené manželstvíhypoteticky migranti v okolí respondenta.

Vývoj postojů k migrantům v Evropě

- 1980 - 1994 zhoršení postojů k migrantům v celé Evropě
- 1994 - různý vývoj v jednotlivých zemích
- 2002/3 - 2014/15 celkově stabilní, rozdíly v různých zemích (ESS, 21 zemí, N = 40 tis)

Vývoj otevřenosti k mezinárodní migraci v Evropě v letech 2004 a 2014

Čím se nejčastěji vysvětlit odlišné postoje?

Individuální charakteristiky:

- Věk
- Pohlaví
- Politická orientace
- Náboženství
- Město – venkov
- Příjem (včetně subjektivního hodnocení)
- Ekonomický status
- Vzdělání
- Vnímání velikosti imigrační populace
- Kontakty (kontaktní teorie)
- Předsudky
- Hodnoty atd.

Kontextuální proměnné:

- Velikostní populace migrantů
- Historický kontext
- Ekonomický stav a vývoj
- Politické klima atd.

- Sociální přijatelnost (social desirability)

Za postoji stojí různé koncepty (např. v Evropský sociální výzkum):

1. Teorie mezietnického soupeření (Blalock 1967)
2. Předsudky - tzv. „tradiční“ (Allport 1954)
3. Tzv. „moderní rasismus“ (Pettigrew 1989), „každodenní rasismus“, „under the-skin racism“ (Freriks 1990), „subtle prejudice“ (Pettigrew 1995).....
4. Sociální odstup (Concept of Social Distance, Park 1924, Bogardus 1926)
5. Kontaktní teorie (Allport 1954)

Proč sledovat různé koncepty odděleně?

- Nová perspektiva pro analýzy - interpretace různých výsledků
např. Coenders et al.(2008) - v letech 1988 - 1994 došlo ke zlepšení postojů k migrantům; Semyonov et al. (2006) - ve stejném obd. dramatický růst etnických předsudků.
- Ochota majority začleňovat migranty (sociální integrace)
 - Strukturální a interaktivní rovina sociální integrace

Výzkumné otázky

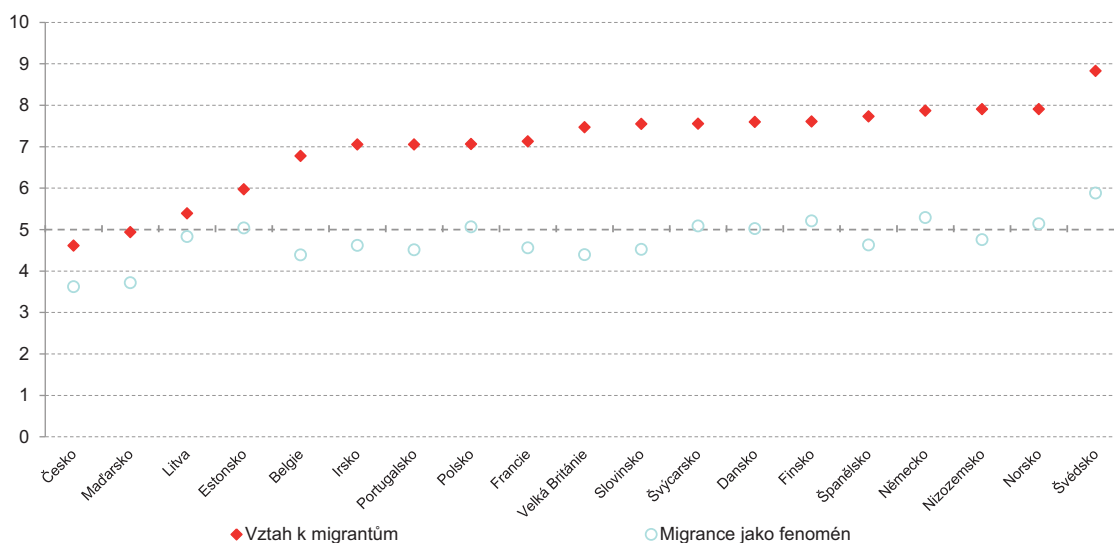
1. Jsou rozdíly mezi postoji k migrantům jako individuálním osobám a postoji k migraci jako fenoménu?
2. Jsou tyto rozdíly (mezi postoji na individuální a skupinové úrovni) odlišné v různých zemích v Evropě?
3. Lze nalezené rozdíly vysvětlit rozdílnými individuálními charakteristikami respondentů (soc. demograf ukazatel, hodnoty, sociální kontakty, ekonomický statut,) nebo jsou spíše ovlivňovány národním kontextem (např. politický diskurz, mediální diskurz, ekonomický vývoj, migrační historie, charakteristiky migrační populace).

Data

1. Evropský sociální výzkum (7 kolo, 2014)
2. Srovnání zemí (N - 19), vyřazeno Rakousko, Izrael.
3. Migranti vyloučení
4. Soubor 35 828 respondentů

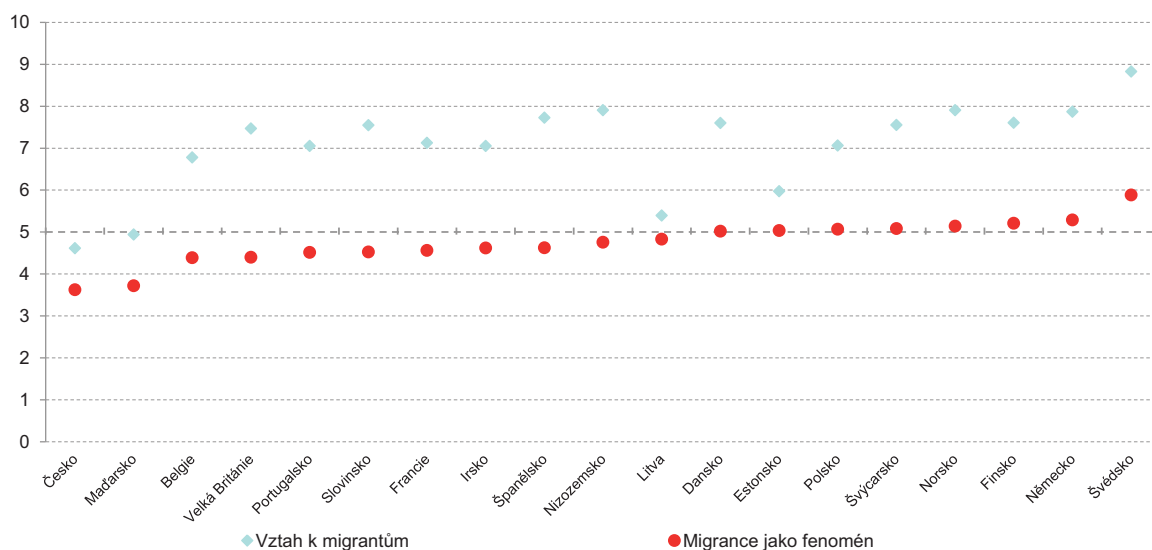
Postoje měřící vztahy k jednotlivým migrantům

Čím vyšší skóre tím pozitivnější postoj

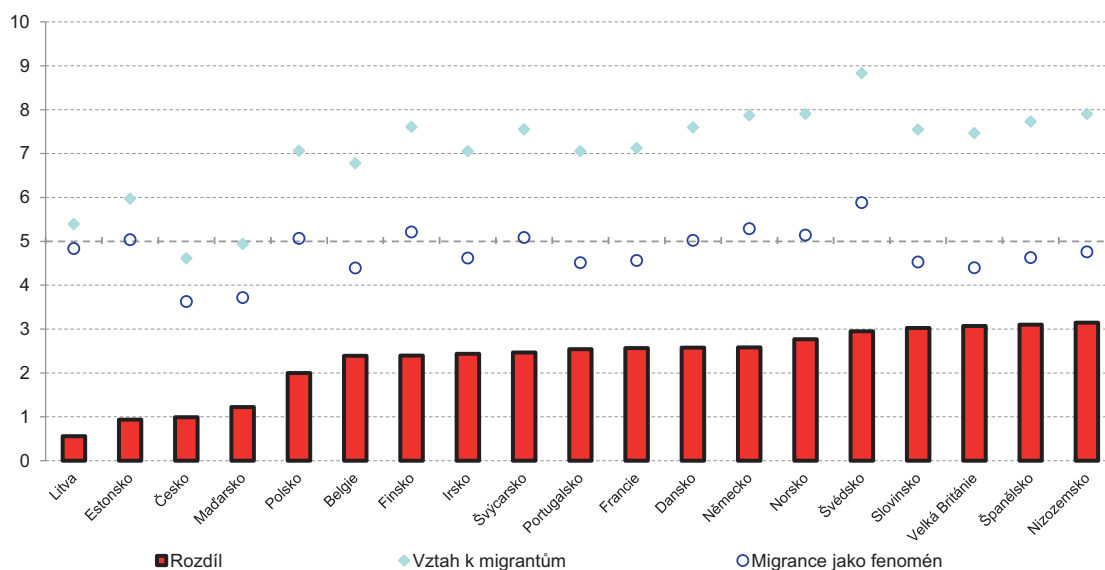
Postoje k migraci jako fenoménu

Čím vyšší skóre tím pozitivnější postoj

Rozdíl mezi postoji k migraci jako fenoménu a k jednotlivým migrantům

Čím vyšší skóre tím pozitivnější postoj

Faktory ovlivňující zkoumané postoje I

- **Sociodemografické proměnné**
 - věk, pohlaví, vzdělání (dichotomická proměnná pro univerzitní vzdělání)
- **Sociální status**
 - zkušenost s nezaměstnaností (zkušenost kratší než 3 měsíce, zkušenost 3-12 měsíců, zkušenost delší než 12 měsíců)
 - subjektivní hodnocení příjmu (se současným příjmem se žije pohodlně, lze vyjít nebo se vychází těžko a velice těžko)
- **Hodnoty**
 - benevolence, konformismus, universalismus, bezpečnost, (Schwartzův dotazník hodnotových portrétů)

Faktory ovlivňující zkoumané postoje II

- **Kontakty s migranty**
 - Intenzita a charakter kontaktů: žádné osobní kontakty s migranty, málo kontaktů (několikrát do měsíce a méně), častý kontakt, blízcí přátelé.
- **Kontextuální proměnné**
 - *podíl cizinců;*
 - *HDP na osobu;*
 - *Migrační vyspělost země* (Okolski 2009): 1) budoucí imigrační státy (CZ, EE, HU, LT, PL), 2) nové migrační státy (ES, PT, SI) a 3) tradiční imigrační státy (ostatní státy, referenční skupina)

	Migranti jako jednotlivci		Migrace jako fenomén		Rozdíl	
	B (Sig.)		B (Sig.)		B (Sig.)	
Individuální charakteristiky respondentů						
Pohlaví	-0,02		0,09	***	-0,1	***
Věk	-0,03	***	0	***	-0	***
Univerzitní vzdělání	0,44	***	0,63	***	-0	***
<i>Zkušenost s nezaměstnaností (kratší než 3 měsíce jako referenční)</i>						
nezaměstnaný 3 až 12 měsíců	0,03		-0,07	**	0,1	***
delší než 12 měsíců	0,01		-0,16	***	0,17	
<i>Hodnocení příjmu (se současným příjmem se žije pohodlně jako referenční)</i>						
s příjmem lze vyjít	-0,22	***	-0,23	***	0,01	
s příjmem se vychází těžko a velice těžko	-0,42	***	-0,72	***	0,3	***
<i>Kontakty s migranty (žádný osobní kontakt jako referenční skupina)</i>						
jen pár osobních kontaktů	0,16	***	0,22	***	-0,1	
žádné přátele, ale jen pravidelné kontakty	1,01	***	0,09	**	0,2	***
blízké přátele	1,01	***	0,49	***	0,52	***
<i>Hodnoty</i>						
Benevolence	0,19	***	-0,01		0,2	***
Universalismus	0,93	***	0,67	***	0,26	***
Bezpečnost	-0,16	***	-0,26	***	0,11	***
Konformismus	-0,09	***	-0,06	***	0,03	
Kontextuální vlivy						
Podíl cizinců v zemi	-0,03	***	0,01	***	-0	***
HDP na osobu	0	***	0	***	0	***
<i>Migrační vyspělost země (tradiční imigrační země jako referenční skupina)</i>						
nové imigrační země	0,33	***	-0,03		-0,4	***
budoucí imigrační země	-1,06	***	0,13		-1,2	***

Zdroj: ESS 7; N=23 486. Poznámka: Výsledky OLS pro závislé proměnnou na škále od 0 do 10 (pozitivnější vnímání). Významnost *p < 0.1, **p < 0.05, and *** p < 0.01

Závěry

- **Existuje rozdíl** mezi postoji k migrantům jako jednotlivcům a k migraci jako fenoménu; tento rozdíl je statisticky významný ve všech zemích
- **K jednotlivým migrantům je vztah pozitivnější** (větší vliv sociální přijatelnosti?)
- Pozitivní vliv: **vzdělání, spokojenost s příjmem** a především **kontakty s migranty**
- **Zkušenost s nezaměstnaností** má jen slabší vliv na postoje k migraci jako fenoménu
- Co se týče vybraných základních lidských hodnot, **nejsilnější vliv má univerzalismus** (porozumění, tolerance a ochrana blahobytu pro všechny lidi).
- **Kontextuální faktory** mají výraznější vliv na postoje k imigrantům jako jednotlivcům.
- **Migrační vyspělost** země má odlišný vliv na postoje k migrantům jako jednotlivcům (nejpozitivnější jsou v tzv. nových imigračních zemích); čím je vyspělejší země, tím je rozdíl mezi postoji k migrantům jako jednotlivcům a k migraci jako fenoménu větší.

Děkujeme za pozornost

dita.cermakova@soc.cas.cz

Yana.leontiyeva@soc.cas.cz